

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt antrieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2020 m. liepos 17 d.

Nr. 27 (1385)

LPKTS suvažiavime išrinktas pirmininkas ir nauja valdyba

Dar kovo mėnesį planuotas ir dėl pandemijos atidėtas sekmadienį Kauno rajone, Raudondvaryje, vyko Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos XXVII suvažiavimas, kurio metu buvo išrinktas LPKT sąjungos pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, nauja valdyba, Revizijos, Procedūrų ir etikos komisijos, išklausytojas ataskaitos. Seniai nesimatę buvę bendražygiai smagiai pabendravo prie arbato puodelio gražioje dvaro aplinkoje.

Suvažiavimas tradiciškai pradėtas iškilmingu filialų vėliavų įnešimu, sugiedotu Lietuvos valstybės himnu bei tylos minute, pagerbiant politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, negrijusius iš Sibiro platybių ir žuvusius ar mirusius kalėjimo kamerose.

Kad darbas vyktų sklandžiai, gantojisku žodžiu pasveikino kunigas, karao kapelionas Alfonsas Bulota, savo kalboje raginės visada išlikti budriais, linkėjës, kad visi buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai būtų labiau gerbiami.

Suvažiavime dalyvavo daug svečių. Savo apsilankymu pagerbė Seimo pirmininkas Viktoras Pranckietis, Europos parlamento narys Liudas Mažylis.

(keliamas į 4 psl.)

Suvažiavimo delegatai ir garbingi svečiai

Ruošiamasi įnešti LPKTS filialų vėliavas

Susirinko delegatai iš visos Lietuvos. Jonas Arbačiauskas (Kaunas)

Esame reikalingi Lietuvai

LPKTS pirmininko
dr. Gvido RUTKAUSKO
pranešimas, skaitytas
LPKTS XXVII suvažiavime

Mes, buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai, su dideliu skausmu prisimename, kad šjmet sukako 79 metai, kai buvo įvykdytas pirmasis 1941 m. birželio 14 d. masinis gyventojų trémimas iš Lietuvos į tolimuosius SSRS kraštus. Prieš 71 metus – 1949-aisiais – trémimai „Bangų muša“ („Priboj“), prieš 72 metus – 1948 m. gegužės 22–23 d. – vyko vienas didžiausių gyventojų trémimų „Pavasaris“ („Vesna“). Tūkstančiai žmonių buvo išplėsti iš savo gimtinės, prarado savo nuosavybę, sveikatą, artimuosius.

(keliamas į 2 psl.)

SU LIETUVA ŠIRDY 30 METŪ

Lietuvos tremtiniai, politiniai kaliniai ir Laisvės kovų dalyvių saskrydis

RUGPJŪČIO 1 D.

SUSITIKIMU ERDVĖJE (STADIONE):

- 10 val. šventinė eisena į Dubysos slėnį,
- 11 val. šv. Mišios,
- 12 val. saskrydžio atidarymas,
- 12.30 val. jungtinio tremtinio choro koncertas,
- 14 val. ŠOKIŲ IR DAINŲ POPIETĖ su folkloro ansambliu „NALŠIA“ (vadovė Audronė Vakarienė), Gyčiu Murausku, Vytenu Danieliumi, bardu Romu Naidzinavičiumi,
- 16 val. vėliavų nuleidimas.

PARTIZANŲ STOVYKLOJE:

- Visą dieną – partizanų gyvenimo rekonstrukcija,
- 13 val. partizanų gyvenimas. Koks jis buvo?
- 14 val. istorinė rekonstrukcija. Kas tai ir kodėl reikalinga?
- 15 val. partizanų uniformos ir ginklai.

DUBYSOS SLĒNYJE,
ARIOGALOJE

SLĒNYJE:

Visą dieną –
Patriotinių leidinių knygynėlis,
„Misija Sibiras“ dalyvių palapinė.

DISKUSIJŲ PALAPINĖJE:

- 12.30 val. knygos „Tremties vaikai“ pristatymas,
- 13.00 val. leidykla „Vox altera“ pristatys knygą „Dešimt mūsių“,
- 13.30 val. pasitinkant naują knygą tema: „Teisingumo už raudonajį terorą įgyvendinimas“,
- 14.00 val. „Kalinio riba“: knygos ir dokumentinio filmo pristatymas,
- 14.30 val. albumo „Gyvoji atmintis liudija“ pristatymas,
- 15.00 val. paskaita „Kultūriniai ir atminties karai Vakaruose: pamokos Lietuvali“,
- 15.30 val. filmo „Partizanas“ apie J. Paliūną-Rytą rodymas.

ORGANIZATORIUS

VYDYTOJAS

PARTNERIAI

RĒMĖJAI

Esame reikalingi Lietuvai

(atkelta iš 1 psl.)

Ištremtieji buvo fiziškai naikinami kalėjimuose lageriuose ir specialiose tremties vietose, kur didelė dalis jų žuvo arba mirė. Visa tai vertinama kaip nusikaltimas žmogiškumui, okupacinių valdžios vykdymo Lietuvos gyventojų genocido apraiška.

Susirinkome į šį ataskaitinį rinkinių suvažiavimą, kad pasidžiaugtume nuveiktais darbais, numatytyme savo veiklas ateinantiems metams, išrinktume naujus LPKTS pirmininką, valdybą, o svarbiausia pabūtume kartu su savo likimo broliais, pasidalintume savo džiaugsmais ir rūpesčiais, aptartume mums rūpimus svarbius ne tik buvusių tremtinių ir politinių kalinių, bet ir aktualius politinius valstybės klausimus. Mūsų tikslas – įrodyti, kad esame reikalingi ne tik vieni kitiems, bet ir kilniems Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės išsaugojimo ir įtvirtinimo darbams.

LPKT sajunga vienija daugiau kaip 15 tūkstančių narių. Nario mokesčių moka tik trečdalis jų. Vyriausiai pagal amžių tremtiniai jau arteja prie šimto metų, aišku, tokią yra nedaug, tačiau didžiausią dalį mūsų narių sudaro aštuoniasdešimtmečiai. Jauniausiems tremtiniams šiuo metu yra per šešiasdešimt dvejus metus. Šiuo metu Lietuvoje dar yra per 30 tūkstančių buvusių tremtinių ir politinių kalinių, kurie, nepalūžę lageriuose ir kalėjimuose, išliko ir sugrįžo į savo Tėvynę, tačiau apgailestauju, kad ne visi priklauso įvairiomis patriotinėmis organizacijoms, o tuo labiau mūsų sąjungai.

Šiandien galime džiaugtis ir didžiuotis, kad nors mūsų gretos ir natūraliai mažėja, tačiau veiklių, protinę ir patriotiškai nusiteikusių žmonių tikrai nestokojame. Kaip ir anksčiau didžiausiai mūsų filialai, kurie turi daugiau kaip 400 narių, rikiuoja į tokią eilę (skliausteliuose – mokančių nario mokesčių narių skaičius): Kaunas – 2530 (800), Klaipėda – 1500 (440), Panevėžys – 1100 (261), Šiauliai – 876 (248), Anykščiai – 400 (53). Kitų filialai, kurių iš viso mūsų sąrašuose yra 53, žymiai mažesni, o juose narių skaičius svyruoja nuo kelių dešimčių iki kelių šimtų. Mažiausiai savo narių skaičiumi yra Lazdijų – 12 (12), Mažeikių – 28 (28) ir Grigiškių – 25 (15) filialai. Tačiau, kaip rodo patirtis, atliktų darbų skaičius ir kokybė mažai priklauso nuo narių skaičiaus filiale.

Sprendžiant iš pateiktų filialų irskyrių ataskaitų per praėjusius metus praradome per 600 mūsų narių. Nors mūsų sąjunga galėtų gyvuoti dar 10–15 metų, tačiau malonai priimtume ir daugiau naujų narių. Žinoma, tik darbui, o ne būsimos svaiginančios politinės karjeros tikslams igyvendinti. Šia kryptimi dar reikia dirbti, kad potencialius naujus narius sudomintume savo idėjomis, vertybėmis, siekiais ir darbais.

Ši ataskaitų matyti, kad ne visuose filialuose jaučiamas narių mažėjimas. Džiugu pranešti, kad per 2019 metus Anykščių, Biržų, Druskininkų, Kauno, Kėdainių, Pasvalio, Vilniaus, Ukmergės filialuose į mūsų gretas įstojo daugiau kaip 200 naujų narių. Todėl viena iš svarbiausių mūsų darbo krypcijų lai-

kau naujų narių į LPKTS priėmimą. Mūsų manymu, natūraliai retėjančias gretas privalo papildyti buve tremtiniai ir jų vaikai, turintys tremtinio statusą.

Labai svarbu, kad aktyviai dalyvautume ir šalies politiniame gyvenime. Šiemet spalio mėn. vyks rinkimai į LR Seimą. Cia turime TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos pasiūlytų kandidatų ir vienmandatėse, ir daugiamandatėse apygardose. Apmaudu, kad darbar LR Seime nėra nė vieno mūsų nario, buvusio tremtyje. Visi esame laisvos

mo, tačiau šiandien turime gerų žinių, nes, kaip visi girdėjome, Lietuvos Respublikos Prezidentas pasiraše Lukiškių aikštės memorialinio statuso įstatymą. Ir LPKTS kreipėsi į Prezidentą su prašymu pasirašyti minėtą įstatymą. Džiaugiuosi, kad į tai buvo atsižvelgta.

Šiuo metu LPKTS finansinė padėtis yra nepatenkinama, per didelės išlaidos ir dėl pandemijos praradome daug pajamų. Todėl dabar lėšų net ir būtiniausiomis išlaidomis gali pritrūkti. Tačiau turiu pastebeti, kad net aštuoniolika filialų nepa-

Iš kairės LPKTS pirmininkas G. Rutkauskas, J. Yla ir R. Duobaitė-Bumbulienė

Lietuvos piliečiai ir balsuojamė taip, kaip norime, bet arsusimastome apie tai, kad niekas kitas mumis nepasirūpins taip kaip tie žmonės, kurie buvo tremtyje ir iškentė tuos pačius sunkumus. Todėl būtinai balsuojančių reitinguokite ir palaikykite mūsų organizacijos kandidatus.

LPKTS valdybai ir tarybai pritarus, vykdėme darbus pagal įstatuose numatytas kryptis: dalyvavome tautinėje, patriotinėje, švietėjiškoje, socialinėje bei kultūrinėje veikloje.

Kalbant apie LPKTS sveiklą, galima tik didžiuotis nenuilstamu ir pasiaukojančiu visų filialų darbu. Išanalizave ir įvertine už 2019 metus pateiktas filialų veiklos ataskaitas, galime teigti, kad visų be išimties filialų nariai dirba tokius darbus: mini visas valstybės šventes, dalyvauja chorų festivaliuose, prižiūri, stato bei atstaato paminklus, partizanų žemunes, dalyvauja muziejuje veikloje, ekskursijose po atmintinės kovų už laisvę vietas, rengia mokinį konferencijas, knygų apie tremtinius aptarimus, vykdo projektus ir kita. Taip pat mūsų sąjungos nariai rašo ir knygas, kurių šiemet išleista net keletas. O kur dar tradicinis sąskrydis „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje, respublikinė buvusių politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“.

Per šiuos dvejus metus LPKTS atliko ir daugiau reikšmingų darbų: svarbiausia turbūtyra tai, kad periodiškai leidžiamas savaitraštis „Tremtinys“, galutinai laimėta kova dėl paminklo Dainaivos partizanams statymo Alytaus mieste, ir, tikiuosi, laimėtas mūsis dėl Lukiškių aikštės Vilniuje. Nors jau daugiau nei dvidesimt metų LPKTS deda didžiules pastangas dėl Lukiškių aikštės Vilniuje paskirties ir paminklo „Kovoju siems ir žuvusiems už Lietuvos laikmečiui aktualų dokumentų-kreipimasi „Dėl Lukiškių aikštės memorialinio statuso įstatymo“.

teikė metinių ataskaitų, ir akivaizdu, kad nepervedė numatyti 10 proc. jų surinktų lėšų. Tai tikrai nepasitarnauja mūsų sąjungos gerovei. Labiausiai reikia pagrįti Alytaus, Silalės, Mažeikių ir Kuršėnų filialus, nes juose nario mokesčių moka didesnė pusė narių. Tai geras pavyzdys visiems. Nerimą kelia ir tai, kad Garliavos ir Vilkijos filialai nepateikė ataskaitų jau nuo 2013 metų, o Kazlų Rūdos, Naujosios Akmenės ir Zarasų, Ignalinos, Lentvario, Raseinių, Utenos net nuo 2010, 2012 metų. Manome, kad tai reikalaujantys dėmesio ir kardinalių sprendimų filialai, keičiant jų pirmininkus, nes nuo iniciatyvaus ir autoritetingo pirmininko labai priklauso filialo darbo rezultatai.

Būkime budrūs, visi vieningai remkimė Lietuvos nepriklausomybę ir suverenitetą, dirbkime ir kovokime už mūsų teises ir neleiskime komunistų pasekėjams mūsų žeminti, o mūsų kovų kelio istoriją paskandinti užmarštin. Tik mūsų gausios, vieningos ir patriotiškai nusiteikusios gretos padės išlikti kovoje už buvusių tremtinių, partizanų ir politinių kalinių teises.

Artimiausias mūsų susitikimas įvyks rugpjūčio 1 d. LPKTS sąskrydyje „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje. Nuosirdžiai dėkoju LPKTS etatiniam darbuotojams, valdybai, tarybai, pavaduotojams, visiems palaikiusiemis, pataru siems, padėjusiems ir, žinoma, negailėjusiems nuoširdžios kritikos.

LPKTS nuolat domisi Lietuvos ir kitų šalių politinė situacija ir teikia rekomendacinių pobūdžio išvadas – rezoliucijas. Šiame XXVII suvažiavime teikiu bendram dalyvių pritarimui paruoštą ypäčiam laikmečiui aktualų dokumentą-kreipimasi „Dėl Lukiškių aikštės memorialinio statuso įstatymo“.

LPKTS XXVII suvažiavimo Rezoliucija

2020-07-12

Raudondvaris

Dėl Lukiškių aikštės Vilniuje memorialinio statuso įstatymo

Mes, buvę tremtiniai, politiniai kaliniai ir laisvės kovų dalyviai, priatariame Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. birželio 29 d. dokumento Nr. XIII-3202 priimtam įstatymui „Dėl Lukiškių aikštės Vilniuje memorialinio statuso“.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos nuomone, didelį visuomenės nepasitenkinimą ir susipriešinimą sukėlė Vilniaus miesto mero vienašališki sprendimai ne tik dėl Jono Noreikos bei Kazio Škirpos jamžinimo klausimų, bet ir šiuo metu dėl nepastatytų memorialo su svarbiausiu simboliu – Vyčio paminklu bei įrengto paplūdimio Lukiškių aikštėje. Tai būtų neįvykę, jeigu mes turėtume priimtą aukščiau minėtą įstatymą.

Lukiškių aikštė Vilniuje turiapti pagrindine reprezentacine Lietuvos valstybės aikštė su suformuotais laisvės kovų memorialiniais akcentais. Memorialiniai Lukiškių aikštės akcentai turi apimti ir atspindinti kovas už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, KGB rūsiuose kankintų ir žuvusių kovotojų atminimą bei 1863–1864 m. sukilėlių egzekucijos vietą. Lukiškių aikštė turėtų būti naudojama ir tvarkoma, laikantis priimtame įstatyme numatyti principų.

Buvę tremtiniai, politiniai kaliniai ir laisvės kovų dalyviai reikalauja, kad Vilniaus miesto savivaldybė liautusi kurstyti tautos susipriešinimą, svarstydamas ne tik memorialo statybą Lukiškių aikštėje, bet ir atminimo lentą, gatvių pavadinimų bei kitų paminklų nusipelnusiems Lietuvių kovotojams už nepriklausomybę klau simus.

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas

LPKTS valdybos nariai, išrinkti suvažiavime:

Gvidas Rutkauskas (Kaunas), Loreta Kalnikaitė (Šilalė), Vincė Vaidevutė Margėvičienė (Kaunas), Juozas Yla (Kaunas), Aldona Kalesnikienė (Ukmergė), Rasa Duobaitė-Bumbulienė (Šakiai), Vladas Sungaila (Kaunas), Petras Musteikis (Vilnius), Saulius Čarna (Panevėžys), Valerija Jokubauskienė (Siauliai), Ona Aldona Tamaišienė (Kaunas), Gediminas Uogintas (Vilnius), Pranciškus Vytautas Mickus (Klaipėda), Birutė Kažemėkaitė (Marijampolė), Juozas Stanėnas (Grigiškės), Vaidas Banys (Kėdainiai), Arūnas Barblys (Klaipėda), Jūratė Antlevičienė (Kaunas), Juozas Gerimantas Kaklauskas (Anykščiai), Kazimieras Alksnys (Alytus), Juozas Savickas (Kaunas).

Įvykiai, komentarai

Už ar prieš balsavimą internetu?

Spalio 11 d. vyks Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai. Seimas birželio 30 d. priėmė Seimo rinkimų įstatoymo pataisas, kurios įteisino galimybę per pandemiją užsienio rinkėjams bei saviizoliacijoje Lietuvoje esantiems asmenims balsuoti elektroniniu būdu. Tačiau toks sprendimas vertinamas skeptiškai.

Matyt, valdantieji tikisi, kad kilus antrajai koronaviruso bangai, bus daug saviizoliacijoje esančių asmenų (ar net visuotiniame karantine), todėl atsiras galimybė surengti rinkimus nuotoliniu būdu ir leisti juose balsuoti ne tik užsienio lietuviams, bet ir visiems Lietuvos Respublikos piliečiams. Kita vertus – net kibernetinio saugumo specialistai kalba apie tai, kad neįmanoma užtikrinti tokį rinkimų saugumo, taigi – ir klastojimo galimybės užkardymo.

O turint galvoje, kad šiuo metu geopolitiniai karai persikelė į internetą, kad kibernetinis saugumas yra pats didžiausias kiekvienos valstybės gynybinis prioritetas, balsavimas internetu tik susilpnintų ne tik demokratiją šalyje, bet pakenktų ir jos gynybiniam pajėgumams.

Dar prieš 5 metus kibernetinio saugumo specialistai kvietė diskusijai dėl internetinio balsavimo – reikia jo, ar ne? „Jaunai ir trapių Lietuvos demokratijai, geopolitinėi ir kibernetinių grėsmių laikmyje, ko gero, žymiai

svarbiau saugumas nei patogumas. Kviečiame būti labiau atsakingais nei pernelyg optimistiškai moderniaisiai piliečiai, nevengti kritiškos diskusijos ir tik visoms suinteresuotoms šalims perpratus ši „Gordijaus mazgą“ imitis jį svarstyti įstatymų lygmeniu“, – teigė jie.

Kaip matome iš pareiškimo, specialistai taikliai įvardijo, kad internetinis balsavimas tėra patogumo reikala, tačiau saugumas yra svarbiau nei patogumas. Jie atkreipė dėmesį, kad diskusijose dažniau dalyvauja žurnalistai ir internetinio balsavimo entuziastai, o ne kibernetinio saugumo specialistai, kuriuos vengiamo kvesti į tokias diskusijas.

Pasak jų, šiuo metu egzistuojanti rinkimų stebėjimo tvarka leidžia įsitikinti rinkimų teisingumu ir patikrini, ar balsavimo rezultatai yra tokie, kokie skelbiami (t.y. galima perskaiciuoti balsavimo biuletenius), o internetinio balsavimo atveju sąžiningi rinkimų stebetojai niekaip nesugebės užtikrinti laisvų ir sąžiningų rinkimų net ir geriausią

norū turėdami – tekštų akli pasitiketi kompiuterinėmis sistemomis ir kompiuterių specialistais. O juk „tikėjimo ir pasiklivimo tokiuose pamatiniuose demokratijos procesuose kaip rinkimai būti negali“.

Kalbant paprastai, Lietuvos Respublikos Konstitucija reikalauja, kad balsavimas būtų anoniminis, o internetinio balsavimo keliu įmanoma atsekti, kas kaip balsuoja (taigi atsiveria galimybės bausti neįtikusiai balsavusį rinkėją). Tradicinio balsavimo metu į balsadėžę įmestas biuletenis „ištirpsta“ tarp kitų, todėl balsuotojas išlieka anonimiškas, o internetu balsuojantis žmogus nori nenori palieka ir pažymėtą savo pasirinkimą. Ir nėra tokų schemų, kad internetu balsuojančiojo balsas atsidurtų „balsadėžėje“ ir „ištirptu“ tarp kitų balsų.

Problema yra ir tai, kad internetinis balsavimas suteikia absolūciai nevaldomas galimybes balsų pirkimui, taip pat atveria absolūciai nevaldomas ir nepatikrinamas galimybes falsifikuoti rinkimus (tuo galima paaiškinti ir inter-

netinio balsavimo įvedinėjimą Rusijoje). Negana to, net pats saugiausias balsavimas internetu negarantuoja, kad nebus įsilaužta į sistemą, o apie eilinio balsuotojo kompiuterį net kalbėti neverta.

Tad kodėl Seime yra politikų, pritarančių balsavimui internetu? Argumentas, kad taip yra Estijoje, neatlaido kritikos, nes yra priešingų pavyzdžių: tarkime, Vokietijoje ji uždraudė Vokietijos Konstitucinės Teismas (nes balsavimo internetu negali patikrinti paprasti piliečiai), Airija ir Norvegija atsisakė po bandymų įdiegti.

Atsakymas vienas – puikiai žinodami, kad tai antikonstitucinis sprendimas, politikai, vis vien balsavę už jį, greičiausiai turi žemišķų interesų (patekti į valdžią ar nepasitraukti iš jos, praplauti pinigus ar gerai uždirbtį iš korupcijos diegiant sistemas ir pan.). Tai, kad rinkimus galima suklastoti – tiesiog šansas tokiems politikams!

Kastie politikai, paklausite? Ogivaldancioji dauguma – R. Karbauskio „valstiečiai-žalieji“ ir jų koalicijos partneriai bei prie jų pozicijos prisišlejė liberalai. Beje, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcija šiaime balsavime nedalyvavo specialiai.

Lenkija turi „naują“ prezidentą

Perrinkimo siekės Lenkijos prezidentas Andrzejus Duda laimėjo ir antrąjį Lenkijos prezidento rinkimų turą, įveikdamas opozicijos kandidatą, Varšuvos merą Rafalą Trzaskowską, surinkus 48,79 proc. balsų (A. Duda – 51,21 proc.). Pasak politologo Lino Kojalos, „išryškėjo tos pačios skirtys; mažiausiai miesteliai ir kaimiškos vietovės maždaug dviejų trečdalių balsų persvara palaikė A. Dudą. Didesni nei pusės milijono gyventojų mieštai – tokiu pačiu santykiai palaikė R. Trzaskowski.

Pastarojo elektoratas taip pat junesnis (A. Duda didžiausią pranašumą turėjo 60 metų ir vyresnių kategorijoje), gyvenantis labiau vakarinėje šalies dalyje, aukštesnio išsilavinimo. Lenkijos valdantieji – partija „Teisė ir teisingu-

mas“ – lengviau atskivėps: parlamento rinkimai vyks tik po trejų metų, o jiems palankus Prezidentasveto teiseveikiausiai nekludys įstatymų priėmimui. Tieša, yra svarstymų, jog antroje kadencijoje A. Duda sieks būti labiau nepriklau-

somas bei nebūtina dažniau prieštarauti.“

Priminsime, kad prieš porą savaičių konservatyvių pažiūrų A. Duda laimėjo pirmajį Lenkijos prezidento rinkimų turą, surinkęs 43–44 proc. balsų. Liberalus R. Trzaskowskis surinko 30,5

proc. ir taip pat išėjo į antrąjį turą. Rinkėjų aktyvumas buvo rekordinis – balsavo net 64,4 proc. balso teisė turinčių piliečių. Antrajame ture rinkėjų aktyvumas irgi buvo beveik 70 proc.

Rinkimų agitacijos metu A. Duda propagavo konservatyvias pažiūras, jo konkurentas – laisvesnes, ypač dėl homoseksualų teisių, tačiau kaip ir A. Duda nepritarė leisti homoseksualams įsivaikinti vaikų.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

„Turime siekti pagrindinės JAV sąjungininkės regione statuso“

Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto (NSGK) pirmininko pavaduotojas Laurynas Kasčiūnas kreipėsi į užsienio reikalų ministrą Liną Linkevičių ir krašto apsaugos ministrą Raimundą Karoblį siūlydamas įtvirtinti strateginę partnerystę su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis (JAV) gynybos srityje bei siekti Lietuvos kaip pagrindinės JAV sąjungininkės regione statuso.

Lietuvai labai svarbus kuo didesnis JAV karinių pajėgų buvimas regione, šios valstybės lyderystė užtikrinant regioninę oro gynybą ir bendri sprendimai atremti Kaliningrade esančias karines priemones, galinčias suvaržyti NATO pajėgų manevravimo laisvę. Tai ne tik Lietuvos, bet ir visos transatlantinės bendruomenės saugumo ir apgynamumo veiksny. Strateginė partnerystė su JAV ir dvišalio bendradarbiavimo gynybos srityje stiprinimas papildytu NATO teikiamas saugumo garantijas ir užtikrintų efektyvų atgrasymą bei Lietuvos saugumą.

„Todėl reikia aktyviai remti JAV karių dislokavimą Lenkijoje ir siekti išnaudoti JAV karių „pergrupavimo“ Europoje momentą. JAV karių išvedimo iš Vokietijos nereikia vadinti „NATO silpninimu“ ar „JAV įsipareigojimui“ Europoje mažėjimu, o akcentuoti, kad tai galimybė JAV dalį pajėgų per-

kelti arčiau rytinio flango, taip stiprinant visas Europos saugumą. Taip pat nedelsti įgyvendinti pažadus dėl sąjungininkų karių mokymosi ir treniravimosi sąlygų gerinimo Lietuvoje. Jei nebus tinkamai paruoštos infrastruktūros, pavyzdžiui, išplėstų poligoną, ne realu tikėtis nuolatinio JAV karių dislokovimo“, – sakė L. Kasčiūnas.

Pasak Seimo nario, siekiant šio tiksllo būtina: Lietuva turi gynybai skirti didžiausią BVP dali regione; aktyviai prisidėti prie JAV vykdomy tarptautinių operacijų, didinant siunčiamų karių skaičių; strateginius gynybos įsigijimus plėtoti bendradarbiaujant su JAV; kur reikia remti JAV poziciją saugumo bei gynybos klausimais, užtikrinti, kad 5G ryšio infrastruktūra Lietuvoje būtų plėtojama dalyvaujant tik europinės ir transatlantinės integracijos kriterijus atitinkantiems gamintojams, sudarant sąlygas ateityje netrukdomai keistis gy-

nybine informacija su JAV.

Šiemet atlikta Lietuvos gyventojų apklausa atskleidė tendenciją, jog mažėja vienos svarbiausių Lietuvos partnerių ir NATO sąjungininkų – JAV – draugiškumo vertinimas. Nors 74 proc. šalies gyventojų JAV vertina kaip draugišką valstybę, lyginant su prieš ketverius metus atlikta analogiška apklausa, šis rodiklis buvo 12 proc. didesnis.

Ši draugiškumo vertinimo tendencija atsiliepė gyventojų vertinimams apie grėsmę Lietuvai keliančias valstybes. Nors pastaruosius ketverius metus daugiau nei du trečdaliai apklaustų tarp tokų valstybių išskiria Rusiją, tačiau reikšmingai paaugo JAV rodiklis – 22 proc. Lietuvos gyventojų šią šalį laiko grėsme, kai 2016 m. JAV grėsme laikė tik 7 proc.

„Tokie JAV vertinimo pokyčiai gali būti sietiniai su Lietuvos žmonių neigiamu požiūriu į šios šalies prezidentą Do-

naldą Trumpą. Tam įtakos turi ir tai, kad JAV permasto savo vaidmenį globalių problemų sprendime, didesnį dėmesį kreipia į Kiniją, kurios auganti galia pasaulyje kelia naujų iššūkių, o į Europą pradėjo žiūrėti kaip į atskiras valstybes, bet ne kaip į bendrą regioną“, – teigė L. Kasčiūnas.

Be to, kad transatlantinio ryšio silpnėjimą lemia nepakankamas sąjungininkų Europoje gynybos finansavimas ir nepakankamas naštos pasidalijimas, pasigirstančios idėjos kurti autonomiškai nuo JAV veikiančias Europos gynybos pajėgas, skirtinos JAV ir didžiųjų Vakarų Europos valstybių strateginės kultūros.

„Kinija ir Artimieji Rytai artimiausių metu išliks JAV užsienio ir saugumo politikos strategijų dėmesio centre. Ir būtent Europos šalių požiūris į Kiniją, jos investicijas ir iš to kylandžias rizikas, bus svarbus veiksny JAV vertinant savo sąjungininkų ir partnerių patikimumą. Tai yra iššūkis, bet kartu ir galimybė, kuria Lietuva gali pasinaudoti“, – sakė NSGK pirmininko pavaduotojas.

TS-LKD informacija

LPKTS suvažiavime išrinktas pirmininkas ir nauja valdyba

(atkelta iš 1 psl.)

Dalyvavo Seimo nariai: Arvydas Anušauskas, Vytautas Juozapaitis, Irena Haase, Andrius Kupčinskis, Kazys Starkevičius, Laurynas Kasčiūnas, Gintarė Skaistė, Jurgis Razma,

Kauno rajono savivaldybės tarybos narys, Angelė Jakavonytė, partizano Juozo Jakavonio-Tikro duktė. Visi jie delegatams linkėjo darnaus darbo, stiprios sveikatos, džiaugėsi tvirta tremtinė bendruomenė.

Visuomet aktyviai dalyvauja LPKTS Anykščių filialo atstovai

Linksmai nusiteikę (iš kairės): Vladas Sungaila, Tomas Petreikis, Edvardas Strončikas, prof. Vytautas Juozapaitis, Kazimieras Beniulis

Džiugu susitikti. Regina Tamašauskienė (Šilutė) ir Milda Krasnickienė (Panevėžys)
Audronės Kaminskienės nuotraukos

Žygimantas Pavilionis, Paulius Saudargas, Vilija Abramikienė, LGGRT centro direktorius Adas Jakubauskas, Jurgita Šiugždinienė, Kauno miesto tarybos narė, Justinas Urbanavičius,

Pagrindinį pranešimą perskaitė LPKTS pirmininkas dr. G. Rutkauskas (spausdiname atskirai), akcentavęs buvusių tremtinėjų bendruomenės svarbiausias veiklas, iniciatyvas, raginės pa-

Sveikiname

95-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname partizaną ir tremtinį **Juozą JAKAVONĮ**.

Metai sukas lyp malūnai. Vėl vasara, vėl išaušo ta diena, kai Jūs atėjote į ši pasaulį, išvydote mėlyną Dzūkijos dangą. Tegul dar ilgai ilgai Jus lydi gera sveikata, džiaugsmas, sielos ramybė, mylimi ir mylantys žmonės. Linkime daug švieisių gyvenimo metų.

LLKS atkurto Dainavos apygardos karių

savanorių ir Laisvės kovų dalyvių vardu

Alfreda Pigagienė

***

Nuoširdžiai sveikiname jubiliejaus proga:

Pauliną PORTAPAIȚĘ – 95-ojo,

Vytautą SVILĮ, Eleną KRIKŠTAPONIENĘ ir Marijoną KADŽIŪLIENĘ – 90-ojo,

Adolfą BULOVĄ – 85-ojo,

Aldoną GALIAUSKIENĘ – 80-ojo,

Janiną ŽUKIENĘ – 75-ojo,

Gražiną DEVENIENĘ – 65-ojo.

Ilgesį ir skausmą palikit, pamirškit tai, kad teko liūdėti, nes metai atėina ir nueina – o kiek daug praminta pėdų! Viskas gyvenimo kaina, viskas be galio brangus... Aukščiausasis tegul globoja, Marija te užtaria.

LPKTS Panevėžio filialas

***

90-ojo jubiliejaus proga sveikiname partizaną **Vytautą ŽILIONĮ**.

Gyvenimas – tai kasdienė kelionė, į kurią žmogų veda amžinas gėrio ir tiesos troškimas. Tegul šioje kelionėje visuomet Jus lydës žmonės meilës kupinomis širdimis, gera sveikata, tikras džiaugsmas ir Dievo globos. Linkime dar daug švieisių gyvenimo metų.

LLKS atkurto Dainavos apygardos karių savanorių ir Laisvės kovų dalyvių vardu Alfreda Pigagienė

Skelbimai

Liepos 18 d. (šeštadienį) 14 val. kviečiame į jubiliejinę šventę „**Žalgirio Pergalės parkui – 30**“ Žalgirio Pergalės parke, Kauno r. Bus galima stebėti viduramžių pasiuntinių brolujos stilizuotą riterių ir žirgų pasiromymą, išgirsti tikros patrankos šūvį, klausytis Babtų kultūros centro Vandžiogalo folkloro ansamblio „**Griežlė**“ (vadovas Andrius Morkūnas) dainų. Atidengsime paminklinį jubiliejiniams metams skirtą akmenį. Šventės kulminacija – vyru grupės „**Tankuojis**“ pasiromybos. Renginio pabaigoje tarpusavio diskusijas tęsime vaišindamiesi kareiviška koše.

Renginio organizatoriai – Babtų kultūros centras ir Žalgirio Pergalės parko klubas.

***

Rugpjūčio 1 d. Ariogalo saskrydžio „**Su Lietuva širdy**“ metu **9.00–9.45 val.** partizanų ir kitų ižymių žmonių kapų, memorialo „**Lietuvos kankiniams**“ lankymas Ariogalo kapinėse. Su jose esančiais istorijos paminklais supažindins knygos apie Ariogalo kraštą autorius, istorikas dr. doc. Vytenis Almonaitis.

laikyti LPKT sąjungos leidžiamą sa-vaitraštį „**Tremtinys**“. Jis suvažiavimo delegatams pristatė ir pakomentavo rezoliuciją dėl Lukiškių aikštės (spausdiname atskirai).

Kadangi suvažiavimas – ataskaitinis rinkiminis, metinė ataskaitą pristatė LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė. Taip pat kalbėjo Revizijos, Procedūrų ir etikos komisijų pirmininkai. „Per ataskaitinį laiko-tarpą pažeidimų nerasta, nusiskundimų nebuvo, taip kad ir darbo nebuvó“, – kalbėjo Eugenija Buitvydienė.

Vėliau vyko kandidatų į LPKTS pirmininkus prisistatymas. Buvo du kandidatai: Gediminas Uogintas ir Gvidas Rutkauskas. G. Uogintas dėl svarbių priežasčių negalėjo dalyvauti. Delegatams buvo pristatyti kandidatai į naują valdybą.

Kol vyko slaptas balsavimas ir dir-

bo Balsų skaičiavimo komisija, delegatu širdis džiugino Kauno buvusių tremtinėjų choro „**Ilgesys**“ (koncertmeisteris Mindaugas Šikšnius) atliekamos gražiausios tremtinėjų dainos, vadovės Bronės Paulavičienės skambios eilės apie meilę, Tėvynę. LPKTS I laipsnio žymuo „**Už nuopelnus Lietuvių**“ įteikiė dr. A. Anušauskui ir LPKTS Pasvalio filialo pirmininkui Antanui Sudavičiui.

Paskelbus rezultatus, buvo pasveikintas ketvirtą kadenciją perrinktas LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, savo pavaduotojais pasirinkęs Vilhelm Haasę (Šakiai), Petrą Musteikį (Vilnius) ir Juozą Ylą (Kaunas). Naujai išrinkta LPKTS valdyba iškart po suvažiavimo susibūrė ir slaptu balsavimu išsirinko pirmininką. Juo tapo LPKTS Kauno filialo pirmininkas Vladas Sungaila.

„**Tremtinio**“ inf.

Sunkus sprendimas

Jonas CIMBOLAITIS

Tēsinys. Pradžia Nr. 26 (1384)

Partizanų vadovybė išleido įsakymą, draudžiantį okupantams kirsti Lietuvos mišką, motyvuodama tuo, kad tai mūsų šalies turtas ir jį naikindami okupantai késinasi į partizanų egzistenciją.

1947-ųjų vasario mėnesį trys kolonistai iš Aušrūtelių kaimo atsibastė į Paežerį mišką, kad prisikirstų medžių malkoms. Partizanai puikiai žinojo, kad būtent ši trijulė jau seniai užsitarnavo ižūliausių ir žiauriausių lietuvių ūkininkų persekiotojų reputaciją. Nepaisydami to, miške jie jautėsi taip pat drąsiai kaip ir savo kieme, galbūt todėl, kad žinojo, jog visai netoli esama sovietų viadaus kariuomenės būrio. Ir tai buvo lemtinga kolonistų klaida. Miške juos užklupo Kęstutaičių rinktinės Plechavičiukų kuopos kovotojų grupė.

– Rankas aukštyn, mesti kirvius, – sukomandavo Diemedis.

– Rūki v vierch, brosít topora, – rusiškai sušuko Herkus Mantas.

– Kodėl kertate lietuvių mišką? – griežtai paklausė jis ruskių.

– Malkos reikalingos miestui, – bandė aiškinti išsigandę ruskių.

– Miestuose gyvena daugiausiai komunistai, o jiems šviečia ir šild Stalino saulė, kam jiems malkos? – ironiškai, su baisiu akcentu atsakė Herkus Mantas, vienas iš partizanų, šiek tiek mokantis rusiškai.

– Ką tu čia jiems pasakei, – klausė bendražygiai, nesuprantantys rusiškai.

Kai Herkus Mantas bendražygiamas paaiškino, ką jis sakė rusų kolonistams, visi gardžiai kvatojosi. Partizanai jiems perskaitė karą lauko teismo nuospredį ir čia pat juos likvidavo. Prie nukautųjų kolonistų paliko tų pačių atsišaukimą, raginančią nešdintis iš Lietuvos. Taip tikėtasi paveikti kitus kolonistus, kad jie pasitrauktu iš Suvalkijos.

Dar vasarą Sūduvos apygardos vadovas Žuvininkas sukvietė rinktinė vadus pasitarimui. Atvyko visų rinktinė vadai, kai kurie kviečiai kuopų vadai, susirinkime dalyvavo ir apygardos štabo vadovybė.

Vadovybei nerimą kėlė politiniai okupacinės valdžios tikslai: į ištuštėjusių vokiečių ūkininkų ir tremtinės sodybas atkelti kuo daugiau kitataučių iš rytių, sovietinei tvarkai pritariančių žmonių, ir, „remiantis jų nuomone“, sukolektivinių ūkininkų žemes, įtvirtinti kaime sau palankią valdžią, kurti čia savo gyvenimo stilių, kultūrą. Kitaip tariant, pakirsti iki tol buvusį ūkininkavimo būdą, palaipsniui sovietizuojant visą kraštą, taip, kaip buvo padaryta Rusijoje. Vadai dar iš anksčiau turėjo žinių, kaip bolševikų vadus Stalinas palaužė Ukrainos valstiečius. Milijonus tiesiog numarino badu. Jeigu ūkininkai neteks žemės, tai bus pakirsta materialinė parama lietuvių partizaniniam pasipriešinimui. Jau dabar kaiju vis sunkiai ir sunkiai remti laisvės kovotojus. Todėl apsirūpinti maistu buvo įsakyta užimant valdiškas parduotuvės, kooperatyvus.

Dar praetame Sūduvos apygardos vadovybės posėdyje, palietus ši klausimą, visų nuomonės sutapo, kad reikia

imtis griežtesnių priemonių sukliaudytį bolševikų prieverta vykdomus kolonizavimo planus. Suprantama, kad skyriési nuomonės dėl metodų. Nuosaikensi vada manė, kad šioje kovoje reikia stengtis nedemonstruoti jėgos, kiti tikėjosididesnio pasisekimu suduodant stiprū karinį smūgį, operaciją vykdant, prieš tai kolonistus įspėjus. Visi puikiai suprato, kad panaudojus jėgą, galimai žus ir kiti kolonistų šeimų na-

jkurti kooperatyvą iš jų, ir tai bus tik pradžia jų taip vadinamosios visos Lietuvos žemės ūkio kolektyvizacijos. Žemė galvojama iš ūkininkų atimti ir suvaryti visus į kolchozus, juos taip Rosijoje vadina. Jie nori pakeisti per daugelį metų nusistovėjusį mūsų krašto gyvenimo būdą, papročius. Šiandien mūsų atrama – kaime valstiečiai, jei jų nėliks, tai ir mes neilgai išsilaikejim. Tai gyvybės ar mirties klausimas. Aš gerai

ieškų, o pagrindinės jėgos turi nakties metu slaptai nukeliauti ligi Aušrūtelių ir, sulaukę šių pajėgų, geriausiai naktį, atakuoti kolonistų sodybas, – dėstė Tapyras Šurmanui.

– Prieš tai būtina nukirpti telefono linijas į Vilkaviškį ir Pilviškius. Žinoma, išgirdę šūvius, jie po kiek laiko atvyks į pagalbą, bet kol susigaudys, kol susisieks su kita kariuomenės daliniais, jūs laimėsite laiko atsitrukumui. Reikia suduoti labai stiprū smūgį, jums nebūtina paimti gerai įtvirtintų mūrinų namų, reikia juos stipriai išgaudint, kad nešdintysi iš čia. Mums nereikia jų gyvybių, reikia, kad jie bijotų listi į kaimą. Tam reikia virš „desėtko“ kulkosvaidžių. Beje, keliuose iš Vilkaviškio ir Pilviškių pusės būtina išdėstyti pasalas, galimai pagalbai iš šių pusų sustabdyt. Mažiausiai po du kulkosvaidžius iš abiejų pusų. Po valandos, jie iš ten turi pasitraukt. Taigi, puolimui turit ne daugiau, kaip valandą. Pasiskirstykit kiekvieniems konkrečias sodybas, atakuokit staigiai ir vienu metu. Padegamosiomis kulkomis šaudykite į medines stubas, manau pavyks jas padegt. Taip pat staigiai ir sutartinai pasitraukite, vieni Marijampolės link, kiti kita kryptimi, kad persekiojimo atveju jiems tektų pasidalinti į dvi grupes.

Šurmanui patiko Tapyro patarmai, jiedu dar aptarė keletą smulkmenų, beliko tik sumanyti dėmesį nukreipiančios operacijos tikslus. Ir čia didysis diversijų meistras Tapyras buvo nepralenkiamas:

– Ką čia tau daug galvot, keliaukit su rimtesniais vyrais į Antanaičių sprito gamyklą ir konfiskavęs iš krautuvės maisto, rekvizuok keliais statines spirito. Vieną iš jų lengvai pradurkit, kad rusai su šunimis galėtų susekti. Palikit jas kur nors miške, tegul jie suranda. Tu, gi žinai, kad ruskai su stribais neįstvers nepasivašinę ir atšvęs tokią pergalę. Taip dalį jų pajėgų būsi nukreipęs kita linkme ir jie greitai negalės atėiti kolonistams į pagalbą.

– Na, Vytais, tavo ir laki vaizduotė, o ir orientacija greita, – sužavėtas tarė Šurmanas.

– Jei veiksit greitai ir suderintai, galite tikėtis sėkmės, o ten jau kaip Dievas duos. Nerizikuok vyru gyvybėmis, tas nėra būtina, kaip jau sakiau, svarbu juos įbaugint, – reziumavo Tapyras.

Matėsi, kad ir pats patenkintas savo sumanymu.

Grįžęs iš pasitarimo, Šurmanas sukvietė kuopų vadus ir įsakė skubiai ruoštis kautynėms. Reikėjo kuo daugiau šaudmenų, ypač kulkosvaidžiams, o tai, bėgant metams po praejusio fronto, jau tapo vis sunkiai ir sunkiai išsprendžiama. Po kautynių su priešu, buvo stengiamasi surinkti netik nukautujų ginklus, bet ir šovinius. Partizanams juos reikėjo taupyti. Tačiau būsimai operacija tokia, kad šovinių nepavyks taupyti. Reikia tokios ugnies, kuri paveiktu priešus ir psichologiskai. Tą reikėjo padaryti skubiai. Šią užduotį Šurmanas nusprendė pavesti Vyčio kuopos vadui Nartui.

(keliamo į 8 psl.)

Tauro apygardos Žalgirio ir Kęstutiečių rinktinės kovotojai pakeliui į Antanavo operaciją. 1947 m. lapkričio 11 d.

riai – moterys ir vaikai. Tačiau, kaip padaryti, kad jie nenukentėtų, partizanai neišmąstė.

Pastaruoju metu žvalgyba pranešė, kad Aušrūteliuose sovietai gerai įtvirtino ir apsiginklavo. Gavo kulkosvaidžių ir automatinių ginklų. Kai kurie namai mūriniai, tikros tvirtovės, jų nepadegsi. O ir Pilviškių bei Vilkaviškio įgulos čia pat. Jie tuo pat atskubės į pagalbą. Suprasdamas, kad be civilių aukų tikrai neapsieis, apygardos vadas vis nesiryžo priimti lemtingo sprendimo.

– Tai, vyrai, visų pirma dėkodamas už tai, kad visi susirinkote, sunkiomis judėjimo sąlygomis, noriu, kad prisimintume visus per paskutinį laikotarpį žuvusius mūsų ginklo brolius. Tėvynė niekuomet neužmirš jų aukos, pagerbkitė jų atminimą tylos minute, – pasitarimą pradėjo apygardos vadas.

Po kurių organizacinių klausimų aptarimo ir darbotvarkės patvirtinimo, vadas pirmam žodži suteikė Žalgiriečių rinktinės vadui Šurmanui.

– Jau geras pusmetis, kaip mūsų krašto žmonės skundžiasi atkeltais kolonistais į Aušrūtelių kaimą, – pradėjo Šurmanas.

– Dar pavasarį mes juos griežtai įspėjome, apsilankėme ir šiek tiek išgąsdinome, bet tai nepadėjo. Emgiebisiati juos apginklavo, matyt, pažadėjo kariuomenės dalinių paramą ir jie toliau siautėja. Apiplėšia važiuojančius į „jomarką“ ūkininkus, atvirai terorizuoją, net mokinius kolonistų vaikai primuša, atima iš jų priešpiečius. Mokytojai bijo kištis.

– O kad mūsų perspėjimai yra griežti, o ne juokai, parodėme vasario mėnesį likviduodami tris į Paežerį mišką atėjusius malkauti ruselius. Net ir tai nepadėjo. Valsčiaus valdžia nori

suprantu, kad jeigu atakuosim jūs namus, tai gal žus ir nekalta vaikų bei moterų. Bet mes juos perspėjome savo atsišaukimuose, kad jeigu geruoju neišsinešdins iš Lietuvos, mes su jais nesiterlosime. Jie jau tampa mums per dideliu galvos skausmu, trukdo mūsų judėjimui, šnipinėja ir skundžia saugumui.

– Tai ar Šurmanas neturi pakankamai vyru tokiai operacijai? – kiek ironizuodamas, paklausė Tapyras.

Tarp vadų užvire diskusija. Visi sutarė, kad tai Žalgiriečių rinktinės teritorija ir tai jų reikalas ši klausimą išspręsti.

– Pagalbą žalgiriečiams, žinoma, suteiksime, – tarė apygardos vadas.

– Jums padės Kęstutaičių rinktinė. Įsakau Šurmanui suplanuoti ir vadovauti kolonistų likvidavimo operacijai. Kaip tai padaryti? Turi gerai suplanuoti greitu metu, delsti nebegalim. Šią votį reikia pašalinti, – kreipdamasis į Šurmaną reziumavo vadas. Iš jo veido matėsi, kad jam šis sprendimas sunkus.

– Nesvarbu, kiek žus civilių, niekas čia ju nekvietė, o ir perspėjom ne vieną kartą. Čia mūsų žemė ir tai jau mūsų egzistencijos klausimas. Prarasim kaimo paramą, visam partizaniniam pasipriešinimui galas, – tvirtai baigė vadas.

– Kokie jie civiliai, jeigu vaikšto su šautuvais, – ironizavo Šurmanas.

– Turiu idėjų šituo reikalui, – kreipdamasis į Šurmaną tyliai tarė Tapyras.

Šurmano veidas pragiedrėjo, jis žinojo, Tapyras diversinių operacijų meistras ir idėjų generatorius. Jiedu sutarė, tą klausimą aptarti dviese.

Pasibaigus pasitarimui pas apygardos vadą Šurmanas ir Tapyras pasiliuko vienu du.

– Reikia suorganizuoti nukreipiančią dėmesį operaciją, Vincai, kad enkaviedistai su stribais imtūsi tos grupės pa-

Vyčio apygardos partizanai

Ramutės Černiauskaitės-Koženiauskienės prisiminimai

1947 metais žuvus Šarūnui, būrio vadu tapo Tankistas, jo pavaduotoju – Jonas Baravykas-Vygantas. Vygantas buvo poetas, rašė eileraščius. Tada trys Šalnų k. partizanai gavo dokumentus. Deja, tik Voverytei sekėsi slapsytis, o kiti du buvo suimiti. Ir broliui Vladui siūlė tokius dokumentus, tačiau jis parodydavo į maldaknygę ir sakydavo, kad tai ir yra jo dokumentai.

Pabaiga. Pradžia Nr. 26 (1384)

Mūsų kaimo žmonės buvo geri. Nors bunkerius be mūsų dar turėjo Jonas Auglys, kiti besislapstantys, niekas jų neišdavė, nors apie slėptuvės ir žinojo. Jonas Auglys turėjo judėjimo negalią ir nuo tarnybos sovietinėje armijoje buvo atleistas. Norėjo ir jis pridėti prie pasipriešinimo, tad savo šulinėje įrengė bunkerį broliui Juozui bei jo draugams.

Padėdavo partizanams ryšininkai, tarp kurių buvo Brakonieriaus sesuo Genovaitė Krištaponytė. Ir aš saugodavau partizanų ramybę, netoli ganydama gyvulius. Nešdavau jiems valgyti, o apie pavojas pranešdavau daina: „Oi kareivai, kareiveli, kur nakvosi šiąnaktelę...“ Ryšininkai iš Ukmergės pasjuos atjodavo ant arklių. Taip ir bėgo laikas į nežinomybę.

Už 5 km nuo mūsų buvo apie 50 ha Kukurūzinės laukas. Kažkada ten gyveno 3 gyventojai, tačiau vienas iš jų buvo prijaučiantis naujai valdžiai, tad pabėgo į Ukmergę. Liko trobesiai. Tai nuo jų už 100 m stovykladavo Tankisto būrys. Vadas mokėjo fotografioti. Ir mane fotografavo, tik visada vieną, nes saugojo, kad neturėčiau nemalonumų, nuotraukas priešams suradus. Paliliūnų miške irgi apsistodavo partizanai, ryši su kitais vyrais palaikydavo per Fraziną Krištopaitę.

Naujasis partizanas Narsutis

1948 metų pavasarį, jau medžiamas sulapoju, panoroapti partizanu ir į Tankisto būrį ateiti Kurėnų k. jaunuolis Juozas Bieris. Sako, ir pas Stiklą prasėsi, tačiau tie atsisakė jį priimti dėl jo „chuliganiškos“ prigimties. Tankistas davė tarsi kelių méniesių bandomajų laikotarpi, siuntė į užduotis kaip ryšininką. Bieris viską vykdė sumanai, net paėmė iš Ukmergės vykdomojo komiteto rašomąją mašinėlę, susirado pats ginklą. Jam suteikė slapyvardį Narsutis, gyre už sumanumą.

Tų metų vasarą brolis Vladas su Brakonieriumi, tévelio padedamas, už 1 km nuo mūsų namų, krūmuose, įsirengė bunkerį. Tévelis su vežimu atvežė rąstus, paskui išvežė žemes į laukus. Buvo jau labai neramūs laikai, kai stribai ir kareiviniai nuolat kratė sodybas, mušė žmones už tai, kad neišduodavo partizanų, o šunis – kad lodavo jiems atėjus.

Lapkričio 2-osios naktį, per Vėlinės, išgirdom kieme kažką atjovant. Tai partizanas Antanas Skystimas-Leknietis peršauta koja prašesi prieglobščio į bunkerį, kuriame jau buvo brolis Vladas. Tévelis pasikinkė arklį, mes jam nuplovėme žaizdas. Buvo labai tamši naktis, tai aš priekyje įėjau su žibintu, o jie važiavo iš paskos. Brolis su Tankistu priėmė jį į bunkerį. Dar už trijų dienų atsirado sužeistas partizanas Aras. Atėjusi seselė ryšininkė perrišo jam žaizdas. Lapkričio 8 dieną partiza-

Būsimieji partizanai – Šalnų kaimo jaunuoliai (iš kairės): Bronius Čekauskas-Voverytė, Modestas Mackėla, Vladas Černiauskas-Balandis, Jonas Auglys, Juozas Auglys ir Petras Mulevičius. 1944 metai

nams atnešiau valgyti. Tada jie baimindamiesi pasakė, kad iš būrio pabėgo Juozas Bieris-Narsutis ir vaikšto po Ukmergę. Taskarštakošis gali pridaryti bédos...

„Narsuolis“ neišlaikė

Taip ir atsitiko: lapkričio 11 dieną jį saugumas suėmė. „Narsuolis“ neišlaikė, išdavė tankisto bunkerį Kaušų kaime. Lapkričio 13 dieną kareiviai ir stribai, vedini išdaviko, atvažiavo prie bunkerio, kuris buvo ūkininko Kaušo sodyboje. Jie sudegino namus ir nužudė penkis kovotojus: Antaną Stimburį-Tankistą, Marijoną Krogertą-Uosį, Tomą Našlėną-Radvilą, Antaną Kerbelį-Robinzoną, Joną Ignatavičių-Jaunuį.

Pati skaičiau, kaip apie šiuos įvykius rašė Vlada Kaušaitė (g. 1929 m.): „Lapkričio 13 dieną, švintant, Kaušų kaime, dainuodami kaip jaunimas, ei-ną iššokių, pasirodė 5 partizanai ir pa-suko pas mus. Du buvo pažystomi iš matymo, kiti – iš Laičių kaimo: J. Ignatavičius-Jaunutis, 19 metų, ir M. Krogeras-Uosis. Penktuoju buvo A. Stimburys-Tankistas. Jie nėjo į slėptuvę, mat norėjo gerai pailseti, tad pasipraše į klojimą. Turėjo spaustdinimo mašinėlę. Kai įsidienojo (apie 12 val.), žiūrime – aplink sodybą pilna stribų. Klausė, ar yra banditų. Aš atsakiau – nežinau tokių, tada puolė mamą – parodyk, kur paslepsti.

Ji buvo tvirta – galvą nukirkite, sako, jei rasite. Įniršę visur išlandžiojo, pasiėmė mūsų nuotraukas su visa dėžute, paskui išsinešdino. Mama apsidairė, kad nebūtų koks kamputuje likęs ir, nunešę partizanams pietus, viską papasakojo.

Po valandos tik žiūrime – vėl atvažiuoja stribų pilnas sunkvežimis, ir visi bėgtė pas mus. Buvo baisi krata, išvertė visą namą, iš tvarto galio visus siaudus, viską durtuvaus išbadė, bet nie-

ko nerado. Mus terorizavo, bet pasisekė pabėgti. Sutratejo šūviai. Atsigréžus pamačiau dūmus ir liepsnojančią mūsų sodybą. Tą patį vakarą tévelį skrebai suėmė ir išvežė tardyti. Įakistatą atvedė Juozą Bierį, jis viską išpasakojo, ką matė pas mus..."

Kitą dieną mums, besislapstantiems, pranešė apie Tankisto ir jo draugų žūtį. Reikėjo išvežti sužeistuosius iš slėptuvės, nes J. Bieris apie ją nujautė, tačiau nebuvo su kuo važiuoti. Krikštaponio ratai buvo sugedę. Tad gyvenome lyg ant adatų.

Lapkričio 19 dieną iš Mažeikių kaimo atbėgo Petras Kaselis, partizano Brakonieriaus svainis, ir pranešė, kad į Užugirio pusę nuvažiavo dvi pilnos kareivių mašinos. Paslėpiau krūmuose karvę ir nubėgau prie brolio bunkerio pranešti apie situaciją. Pagal susitarimą, pamojavau balta skarele, partizanų sargybinis tai pamatė.

Man kiek nuėjus, ten prasidėjo mūšis. Greitai mane sustabdė Taujėnų stribai, vienas jų nešeši mano brolio batas. Daužė mane pistoletu, sakė, kad aš bėgu iš jų surasto bunkerio. Nusivarė ir mane prie jo. Ten stovėjo ir išdavikas. Bunkeris granatų išdraskytas, sugriautas. Mane privertė į jį liesti. Prie angos radau suklupsj dar gyvą Varnelę, Leknietis dejava. Iššokau atgal ir pasakiau, kad jie dar gyvi. Tada atsivarė laukose sugautą Juozą Auglį ir liepė jam sužeistuosius iš bunkerio ištrauktį.

Ištraukė patalyne, sužeistus Varnelę ir Leknietį. Antanas Skystimas-Leknietis mirė, Brakonierius ir Aras nubėgo gal 50 metrų ir buvo nušauti, o mano brolis Balandis pasiekė savo tévę žemę ir žuvo iki namų belikus gal 200 metrų. Išvežė žuvusiuosius į Taujėnus, ir mane kartu nusivarė. Taip tą dieną Šalnų miško palaukė žuvo partizanai: Vladas Černiauskas-Balandis, mano brolis, Bronius Krištaponis-Brakonierius, Antanas Skystimas-Leknietis, Jo-

nas Būjokas-Aras. Nikodemas Auglys-Varnelė suimtas...

Išdavikas norėjo tapti patriotu

Apie 1958–1959 metus Juozas Bieris, sugrįžęs iš kalėjimo, po Kalėdų, temstant, atėjo pas mus, pasakojo, kad šiose apylinkėse vaikščiojo su partizanais. Iš karto mes jo neatpažinom, bet aš paklausiau, ar jis pažinojo tokį išdaviką Bierį? Jei jis pasirodytų, sakau, tai jি partizanų šeimos lazdom užmuštų, nes išdavė 13 vyru. O kiek dar ryšininkų į kalėjimus sukišo? Kalbėjomės visą rytą, jis viską melavo. Pas mus daugiau negrįžo, bet vaikščiojo per kaimynus.

Jau 2004 metais jam buvo suteiktas kario savanorio statusas, nors apie jo praeitį dar 1992 metais „Tremtinyje“ rašė Vlada Kaušaitė. Pranešėme apie klaidą, tada jam laisvės kovotojo statusą panaikino. J. Bieris pasisamđdu advokatus, taip melagingais parodymais bandė išsiginti savo praeities teisme. Sunku ir pasakyti, kaip baigėsi ši istorija.

V. Kaušaitės teigimu, Ukmergeje, Daržų gatvėje, pas Vincą Justavičių-Senį, buvo slėptuvė. Jo sūnus Kestutis (g. 1925 m.) 1948 metų gruodžio 8 dieną buvo jau žuvęs kartu su Stasiu Našlėnu-Sakalu (g. 1925 m.) ir S. Panionku-Plechavičiumi (g. 1925 m.) bei Edvardu Miliuku-Bijūnu... Šios šeimos istorijos niekas neaprašė, viskas nuėjo į praeitį.

Brolų žūties vietose pastatyti paminklai

2001 m. lapkričio mėnesį Varžu kaime iškilo kryžius 1945 m. gegužės 3 d. V. Lukšio sodyboje įvykusiose kautynėse su NKVD kariuomenės kareiviais žuvusių Vyčio apygardos partizanų atminimui: būrio vadui Stasiui Žeruoliui-Ąžuolui, partizanams Alfonsu Baltrūnui, Pranui Černiauskui, Alfonsu ir Stasiui Dalinkevičiams, Stasiui Didžpetriui, Antanui Eimonui, Modestui Girniui, Bronislovui, Juozapui ir Kazimierui Grigaliūnams, Jonui Lukšiui, Alfonsui Našlėnui, Edvardui ir Jonui Šemeškevičiams bei Edvardui Vareikiui-Mediniui. Kryžiaus autorius tautodailininkas Pranas Kaziūnas. Paminklas įtrauktas į Kultūros vertybų registrą.

Šalnų kaime, Verėmu miško pamiškėje, 2005 m. rugsėjo mėnesį pastatytas kryžius 1946 m. rugsėjo 4 d. žuvusiems Vyčio apygardos partizanams: Vladui Stašeliui-Vėjui, Petru Staškūnui-Zarembai, taip pat 1948 m. lapkričio 19 d. miške įrengtame bunkeryje žuvusiemis šios apygardos partizanams Jonui Burokui-Arui, Vladui Černiauskui-Balandžiui, Bronislovui Krikštaponiui-Brakonierui, Jūrai, Antanui Skystimui-Lekniečiui, 1946 m. liepos 16 d. Taujėnų valsčiuje, Taujėnelių kaimė buvusioje Onos Budnikienės sodyboje žuvusiam partizanui Anicetui Skystimui atminti. Kryžių pagamino tautodailininkas Juozas Grigas.

Parengė Stanislovas ABROMAVIČIUS

2020 m. liepos 17 d.

Tremtinys

Nr. 27 (1385)

7

Ekskursija į Molėtų kraštą

Liepos pradžioje LPKTS Kauno filialo buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai vyko į Molėtų kraštą. Aplankė Molėtų observatoriją, klausėsi pasakojimo apie dangaus kūnus, jų sandarą, dalyvavo ekskursijoje etnokosmologijos muziejuje, pakilo į apžvalgos aikštę, kur atsišvėrė nuostabi panorama, ne-

pakartojamas gamtos grožis. Matėsi kiemo teritorijoje saulės modulis, sudarytas iš akmenų, kurie suvežti iš visos Lietuvos. Ant kai kurių akmenų išlikę unikalūs senieji petroglifai. Aplankėme ir senovinę dangaus stebykla. Draugiškai papiešavome etnografinę sodyboje. Kelionės metu links-

mino Juozas Gaidelis, grieždamas akordeonu. Filialo nariai pilni išpūdžių ir geros nuotakos gržo namo, o mintyse planavo naujas keliones.

Kelionė finansuota iš SADM lėšų pagal projektą „Esame stiprūs, reikalingi ir vieningi“.

„Tremtinio“ inf.

LPKTS Kauno filialo buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai aplankė Molėtų observatoriją

Kviečiame pagerbti Daugeliškių miške žuvusiuosius

Išdavus užverbuotai rysininkai, 1950 m. liepos 22-osios ankstų ryta sovietinės represinės struktūros MGB videnus kariuomenės 298-ojo pulko kariai glaudžiu žiedu apsuupo Daugeliškių miške (Raseinių r. Ariogalo sen.) esantį Prisikėlimo apygardos štabo bunkerį. Po atkaklios kovos bunkeris buvo sunaikintas ir mūšyje žuvo tarpukario Lietuvos Rokiškio šaulių rinktinės valdybos narys, Selinės būrio šaulių vadas, Prisikėlimo apygardos vadas ir 1949 m. vasario 16 d. LLKS prezidiumo Deklaracijos signataras Leonidas Grigonis-Užpalis, Prisikėlimo apygardos Maironio

rinktinės vadas Aleksas Meškauskas-Elytė ir bunkeryje buvę partizanai Vytautas Kuzmickas-Sakaliukas, Juozas Tomkus-Gabrys ir nežinomas partizanas slapyvardžiu Banga. Partizanas Juozas Zinius-Nemunėlis buvo sunkiai sužeistas ir pateko į nelaisvę (vėliau mirė Sibiro lageryje). Minint 70-ąsias Lietuvos Laisvės kovotojų žūties metines, Vytauto Didžiojo šaulių 2-oji rinktinė ir LSS V. Putvinskio-Pūtvio klubas liepos 22 d. (trečiadienį) 15 val. Daugeliškių miške, prie Ariogalo, jaunuju šaulių, vadovaujamų mokytojo Andriaus Bautronio (dabar Raseinių r.

meras), LGGRTC ir Ariogalo komunalinio ūkio iniciatyva atstatyto bunkerio ir paminklo organizuoja pagerbimo ceremoniją, kurios metu bus padėta gėlių, uždegta žvakutę, prisiminimais apie tos dienos įvykius pasidalys vienintelis dabar gyvas likęs Prisikėlimo apygardos štabo ryšininkas Albinas Kęstutis Bersėnas-Stirniukas, prie paminklo pasisakys LSS V. Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentas Stasys Ignatavičius, žuvusius partizanus šauliai pagerbs Garbės salėvėmis.

Organizatoriai:
Vytauto Didžiojo šaulių 2-oji rinktinė,
LSSV. Putvinskio-Pūtvio klubas

Užiprenumeruokite „Tremtinį“ 2020 metams

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 26 dienos

bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina:

1 mėn. – 3,67; 3 mėn. – 11,02; 6 mėn. – 22,03; 12 mėn. – 44,06 euro.

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Imonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

Savaitraščio vadovė Audronė Kaminskienė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1250 egz. Kaina 0,90 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Ilsėkitės ramybėje

Verutė Oškutytė-Valeikienė 1931–2020

Gimė Senojoje Varėnoje. Šešiolikmetė, bet tėvų ar kitų giminaičių, ištremta į Krasnojarsko kr., Chabaidako k. Po keleto siaubingų, šaltų ir alkanų tremties metų, buvo pervežta į Razdolnojes k. Ten ištakėjo už lietuvio, politinio kalnio Prano. Ne kartą rašė skundus į Maskvą dėl neteisėto ištremimo, kol gavo leidimą išvykti. Į Lietuvą gržo 1957 m., kai pasibaigė vyro tremties laikas, kartu su dukrele Vanda. Išikūrė Šiaulių r., arčiau vyro tėvų. Užaugino ir į mokslius išleido keturis vaikus. Nuo 1991 m. pradėjo aktyviai dalyvauti tremtinių organizacijos renginiuose, dainavo Kuršėnų buvusių tremtinių chore. Anksti mirus vyru, 1995 m. persikėlė gyventi į Kėdainius. Čia įsijungė į filialo veiklą.

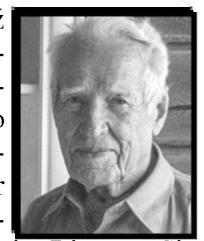
Daug metų dainavo buvusių tremtinių ir politinių kalinių chore. Buvo didelė patriotė, kasmet važiuodavo į saskrydį Ariogaloje, dalyvaudavo renginiuose, lankė kovotojų už laisvę kapus, audė Lietuvos 100-mečio juostą, dalyvaudavo susitikimuose su „sibiriacis“, ne kartą dalyvavo ir renginiuose Seime. Mėgo keliauti, daug skaitė, mezgė tautiniaių motyvais, siuvo ir siuvinėjo. Buvo be galio darbštī, rūpestinga ir atsakinga, džiaugėsi ir didžiavosi šalimi, kurioje gyveno.

Palaikota šalia vyro senosiose Kuršėnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė dukteris, sūnų, vaikaičius ir visus artimuosius.

LPKTS Kėdainių filialas

Juozas Baltulionis 1929–2020

Gimė Varėnos r., Jonionių k. 1948 m. už vyro ir vyriausio sūnaus veiklą partizaniname judėjime motina su keturiais vaikais buvo ištremta į Sibirą. Dešimt metų praleido tremtyje Krasnojarsko kr., Kachasijoje, Bachalachaše. Juozas ten išmoko fotografioti ir tapo lietuvių gyvenimo metraštiniuku. Tūkstančiai jo nuotraukų ir šiandien pasklidę po visą Lietuvą. Sibire vedė tremtinę Marytę Platūkytę iš Alytaus r., Luksnėnų. 1958 m. grįžės į Lietuvą apsigyveno Alytuje.

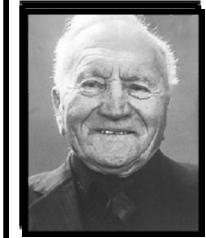
Visą savo darbingą gyvenimą dirbo suvirintoju „Astros“ gamykloje. Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, tapo aktyviu TS-LKD nariu Alytuje. Užaugino sūnų ir dukterį.

Palaikotas Daugų g. kapinėse, Alytuje.

Nuoširdžiai užjaučiamė dukters šeimą, anūkus ir proanūkius bei kitus artimuosius.

LPKTS Alytaus filialas

Jonas Danielius 1931–2020

Gimė Telšių r. Drobūkščių k. 1951 m. ištremtas į Irkutsko sr. Bratsko mst. Tremtyje dirbo sielininku, sukūrė šeimą, su žmona Aldona sulaukė sūnaus. Į Lietuvą gržo 1957 m. Užaugino dukterį ir du sūnus. Kartu su žmona parėmė Telšių tremtinių kryžiaus restauravimo darbus, aktyviai dalyvavo LPKTS Telšių filialo veikloje. Buvo nuolat besiypsantis, tauraus nuoširdumo pavyzdys.

Palaikotas Telšių r. Degaičių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė vaikus, vaikaičius ir provaikaičius bei visus artimuosius.

LPKTS Telšių filialas

Naujos knygos

Nauja knyga apie Dainavos krašto sostinę Merkinę

Gintaras LUČINSKAS

Gegužės mėn. pabaigoje Dzūkijos skaitytojus pasiekė dar dažais kvepianti didelio formato knyga albumas „22-ieji nepriklausomybės metai Merkinėje (1918–1940)“. Tai – Merkinės krašto muziejaus direktoriaus Min-daugo Černiauskas parengtas (pagalbininkai – Arūnas Amšiejus, Žygimantas Buržinskas, Algimantas Černiauskas, Sakalas Gorodeckis, Gintaras Lučinskas), gausiai senovinėmis fotografijomis ir archyviniais dokumentais iliustruotas leidinys (450 psl.).

Merkinės praeities apžvalgos sudėtos jau ne į vieną knygą, tačiau nė viena iš jų nebuvu skirta 22 nepriklausomos valstybės metams 1918–1940 m. laikotarpiu. Amžinybėn jau išėjė didžioji dalis to laikmečio amžininkų, galinčių papasakoti apie Pirmosios Respublikos laiką Merkinę. Tačiau archyvuose saugomi dokumentai, muziejuje sukauptas nemažas miestelio gyventojų muziejui dovanotų senų fotografių rinkinys, ano meto spaudoje miestelio gyvenimą nušviečiantys straipsniai, užrašyti liudijimai atskleidžia savitą, įdomų ir kitonišką Merkinės miestelio veidą.

Prieš mūsų akis iškils Pirmojo pasaulinio karo ir pokario sunkumai, bandymai organizuotis ir organizuotai prisidėti prie valstybės kūrimo, savivaldos formavimas, saugumas, švietimo ir kitų viešųjų reikalų sprendimas. Turėsi me galimybę pažinti miestelio šviesuolius, jų kurtas organizacijas, pastangas gražinti ir puoselėti miesteli, jo kultūrinį gyvenimą, miestelėn tarpusavio santykius, didelę žydų bendruomenę ir savitą miestelio architektūrą, sunaikintą Antrojo pasaulinio karo metais.

Senovėje Merkinė pakeliui iš Vilniaus į Krokuvą buvo garsus ir didelis miestas su Magdeburgo teisėmis. Tai byloja istorija ir anų laikų buvusių mūrinų vartų stulpai, kurie ir dabar stovi prie didžiųjų kelių iš rytų ir vakarų pusės.

Merkinė rusų carinės okupacijos

metu buvo nemažas prekybos centras, išaugęs keturių svarbių kelių sankryžoje, kur susikirto plentai iš Kauno į Gardiną ir iš Vilniaus į Suvalkus. Prekyba vertėsi žyda, o kiti gyventojai – žemės ūkiu, žvejyba ir grybais. Merkinė tvarės savivaldybės teisėmis ir priklauso Trakų apskrities administracijai. Čia buvo valsčiaus raštinė, paštas, vaistinė ir pradžios mokykla, kurioje mokytas rusiškai.

Pažymėtina, kad carinės priespaudos laikais Merkinėj nebuvu nė vieno šulinio. Vandenj reikėdavo nešioti kibrais arba vežti statinėmis iš Stangės upelio. Vasarą pusė bédos, bet žiemą būdavo didelių nepatogumų. Už vandens nešimą ir vežimą būdavo imamas mokestis, kas sudarydavo gyventojams daug išlaidų. Nepriklausomybės metais šis reikalas buvo greit išspręstas. Arteziniams šuliniams gręžti reikiė daug lėšų, tai buvo įrengtas vandentiekis. 1925 m. Merkinės gyventojai jau turėjo vandentiekį: iš Stangės upelio vanduo buvo keliamas siurbliais ir vandens kritimo jėgainės varomas į baseiną, o iš čia vamzdžiais – į gyvenamuosius namus.

1935 m. per Sekmines Merkinėje suruošta pirmoji Lietuvoje Senovės Diena. Ją suorganizavo Alytaus Dzūkų Kraštotoros draugijos valdyba. Patį organizavimo darbą atliko Merkinės valsčiaus mokytojai, vadovaujami mokyklos vedėjo Prano Žilinsko.

Senovės Dienos tikslas – padė-

monstruoti dzūkų senovės liaudies raudas, vestuves, senovinius šokius ir kitus būdingus dzūkų papročius ir surrengti etnografinę ir liaudies meno dirbinių parodą. Suvažiavo tūkstančiai žmonių iš tolimiausią apylinkių ir iš laikinosios sostinės Kauno. Atsilankė Lietuvos Valstybės Prezidentas Antanas Smetona, ministrų, rašytojų, menininkų ir kitų žymių asmenų. Buvo dainuojamos senovės dainos, šokama suktutės, mikitos, kubilai, kepurinės, porinės oracijos, grojami senoviškais instrumentais dzūkų šokiai, rodomi gyvieji paveikslai.

Skaudi tema – holokaustas. Gausi ir sena, kelis šimtus metų Merkinėje gyvenusi miestelio žydų bendruomenė buvo sunaikinta nacistinės Vokietijos okupacijos metais – 1941 m. rugpjūčio 10 d. pagal slaptą K. Jagerio reportą, šioje vie-

tovéje buvo nužudyti 854 Merkinės apylinkių žyda: 223 vyrai, 355 moterys ir 276 vaikai.

Apibendrinant galima pasakyti, jog žinios apie miestelio ir valsčiaus ribose įvykusius nutikimus iš tarpukario spaudos leidinių, amžininkų liudijimai ir dabarties istorikų tyrinėjimai bei ižvalgos – visa tai leis skaitytojui nusikelti į ano meto Merkinės apylinkes ir suprasti, ko netekome Antrojo pasaulinio karo ir sovietų okupacijos metais.

Sunkus sprendimas

tarnybinį vilkšunį, kuris buvo apmokytas ieškoti pėdsakų. Taigi banditams toli pasprukti nepavyks ir prisigrobtu liaudies turtu neilgai besidžiaugs.

„Tai „svolačiai“, net du šimtus litrų spirito pagrobė“, – dar šiltas nuo vakarykščio girtavimo, piktinosi „istrebitalis“ Kaminskas. Jam taip negera, troškina, o tie nepribaigtai buržuaziniai nacionalistai ir buožés mūsų spiritą pavogę.

– Kur tai matyta, – liejo pagiežą jis.

– Nesi-sijaudink Va-Va-Vacy, – mikčiodamas ištarė pavėpęs vyriausias iš „liaudies gynėjų“ Juozas Vitkauskas. – Mes juos pa-pa-pavysim, ka-ka-kareivai turi gerą pėdsekį šu-šu-šunį, tik turime negaišti. Viską su-su-susigržinsim, o už tai valdžia mum stikrai ipils, o gal ir pre-pre-premijas išrašys?

Sunku patikėti, bet net užkaitusiomis nuo vakarykščio „samagono“ smegenimis, mikčius stribukas Juozas, lyg koks aiškiaregis, gan tiksliai nuspėjo būsimus įvykius. Antanaičių spirito gamyklos teritorijoje okupantų pėdsekys šuo lengvai susekė pėdsaką ir kareivai pasileido bėgti iš paskos. Iš paskos griūdamis puškavo pagirioti stribai. Jiems tai buvo sunki užduotis. Priėjus brastą per Še-

grobį, – mąstė stribai.

Tiesa maisto, kažkodėl tai buvo mažoka. Bet argi nugalėtojams tai svarbu. Jie šlapiai ir sušalę, o čia bačka spirito. „Reikia skubiai sušilti, o tai dar susirsgsim“, – nusprendė stribukai. Rusų leitenantas puikiai suprato situaciją, bet gi bačka kiaura, leidžia spiritu, na nejaugi leisi geram daiktui prapulti? Taigi nugalėtouji puolė šildytis.

„Za Rodinu, za Stalina!“ – šaukė kareiviai, keldami aliuminius puodelius su spiritu.

„Za Stalina!“ – antrino jiems nusplūkę stribukai lietuvių.

„Za Sta-Sta-Stalina!“ – mikčiojo ir stribas Vitkauskas.

Jau povalandosvisi buvo girtuteliai. Tik vargšas vilkšunis blaškėsi, nesuprastamas kas čia vyksta ir kokią palsaugą jis visiems padarė...

(Bus daugiau)

Skelbimas

Liepos 18 d. (šeštadienį) 10 val. LPKTTS Radviliškio filialo buveinėje (Gedimino g. 9) vyks filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija. Rinksime naują valdybą ir tarybą. Bus renkamas nario mokestis.

Kviečiame aktyviai dalyvauti.